

Klima og energi

Næringslivet må ta klimagrep

– Næringslivet kan ikke lykkes i en verden som feiler. Av denne enkle grunn bør de bry seg, sier Rajendra Pachauri, Nobel fredsprisvinner og leder for FNs klimapanel til Ukeavisen Ledelse.

Av Aasa Christine Stoltz
redaksjonen@ukeavisen.no

Rajendra Pachauri var klar i sitt budskap til politikere og næringslivsledere under Bergen Næringsråds årskonferanse denne måneden.

– Du kan ikke ha suksess på din egen lille øy når verden rundt deg påvirkes av klimaendringene, uttalte han, og understreket at det er på tide at næringslivet og industrien tar en mer aktiv rolle i å endre utviklingen, det er ikke bare opp til myndighetene.

Pachauri, som for få uker siden publiserte Klimapanelets siste rapport som slår fast med

store sikkerhet enn tidligere at menneskelige handlinger har påvirket klimaet og ledet til utslipp på katastrofalt nivå, påpekte at det ikke nytter å handle egoistisk. Alt vi gjør påvirker hverandre.

– Universet er én familie. Jeg er bekymret for våre egoistiske interesser, vi har glemt at verden henger sammen. Det som skjer i ett hjørne av verden, påvirker også andre deler av den, sa han, med dårlig skjult adresse til dem som mener at man kan unngå å kutte hjemme og heller kjøpe klimavoter ute som kompensasjon.

Endringene må skje på alle nivåer – hos myndighetene, i næringslivet, i det lokale miljøet og hos hvert enkelt individ, fremholder Pachauri.

«Vi har alle et ansvar, ingen kan dra noe annet sted med mindre du har en enveis-billett til verdensrommet»

Rajendra Pachauri, FNs klimapanel

10 eksempler, 10 muligheter

Direktør for bærekraftighet i DNV GL-Group, **Bjørn Haugland**, slår fast at næringslivet spiller en avgjørende rolle i utviklingen av bærekraftighet. Han understreker at det er viktig å se på utfordringene som muligheter.

– Vi har vært gjennom 150 år med industrialisering. Når vi ser fremover, ser vi at det å skape en bærekraftig fremtid er det aller største prosjektet vi skal i gang med de neste 50 årene, sier Haugland.

1. En mulighet for å skape en ny historie

Vi må ikke undervurdere kraften i historier om løsninger om en renere, grønnere økonomi som kan inspirere andre. Ordbruken må fokusere på muligheter og fordeler, ikke kostnader og skyld.

2. En økonomisk mulighet

Det er behov for å tilpasse aktivitetene til profittsøkende selskaper bedre til miljø- og samfunnsmessige prioriteringer.

3. En mulighet for unge mennesker

Det er denne generasjonen som skal leve med konsekvensene. Av og til kan stemmene til den yngre garde bryte gjennom slik andre ikke kan. Vi må inkludere de unge i større grad.

4. En mulighet for næringslivet til å lede vei

En bærekraftig utvikling avhenger av tiltak i stor skala. Dersom ledere av store selskaper gjør bærekraftig utvikling til en del av sin strategi og bevisste valg, kan dette gi plass til innovasjon og vekst.

5. En mulighet for politisk lederskap

Det er muligheter som må være førende for endringer, ikke kostnader. Med nok politisk vilje og besluttsomhet, kan endringer skje raskt.

6. Muligheten for å redefinere suksess

Vi må få til et skifte i hvordan vi definerer utvikling og suksess. Finne attraktive kortsiktige, bærekraftige løsninger. Problemet til mennesket er et ønske om kortsiktig tenking, at man ikke ønsker å ofre noe i dag.

DNV GL jobber for å forbedre sikkerhet og bærekraftighet i virksomheter. Haugland har vært ansvarlig for selskapets program «Next» for en sikker og bærekraftig fremtid, hvor selskapet har stilt ledere over hele verden ett og samme spørsmål:

«Hva er en trygg og bærekraftig fremtid?»

Haugland presenterer her et utdrag av programmet ved å trekke frem 10 muligheter for fremtidig næringsutvikling, som næringslivet selv har kommet opp med:

7. En teknologisk mulighet

Teknologi og innovasjon spiller en stor rolle i mange av utfordringene vi har på veien mot en mer bærekraftig utvikling. Men vi må være forsiktig med å tro at teknologi er en magisk løsning. Årvåkenhet og kontroll er nødvendig der man ikke fullt ut kjenner konsekvensene av ny teknologi før bruken er utbredt.

8. Mulighet for likhet

Bedre kvinners posisjon i verden. Like muligheter til utdanning er nøkkelen til likhet og bærekraftig utvikling. Sterke kvinner betyr sterke samfunn.

9. Mulighet for å tenke lokalt

Iblant er det de minste tingene som kan utgjøre de største forskjellene. Entreprenøren Sarah Collins utviklet et enkelt utstyr til matlaging som har endret livet til hundrevis av kvinner. Noen av svarene på våre store, globale utfordringer, kan vise seg å være små og lokale.

10. En mulighet for samarbeid

Nye samarbeid må formes på tvers av offentlig og privat sektor, mellom konkurrenter og på tvers av industrier og sosiale grupper. Vi må utvikle samarbeid ved å gjøre plass for samtaler på tvers av bakgrunn, religion og generasjoner.

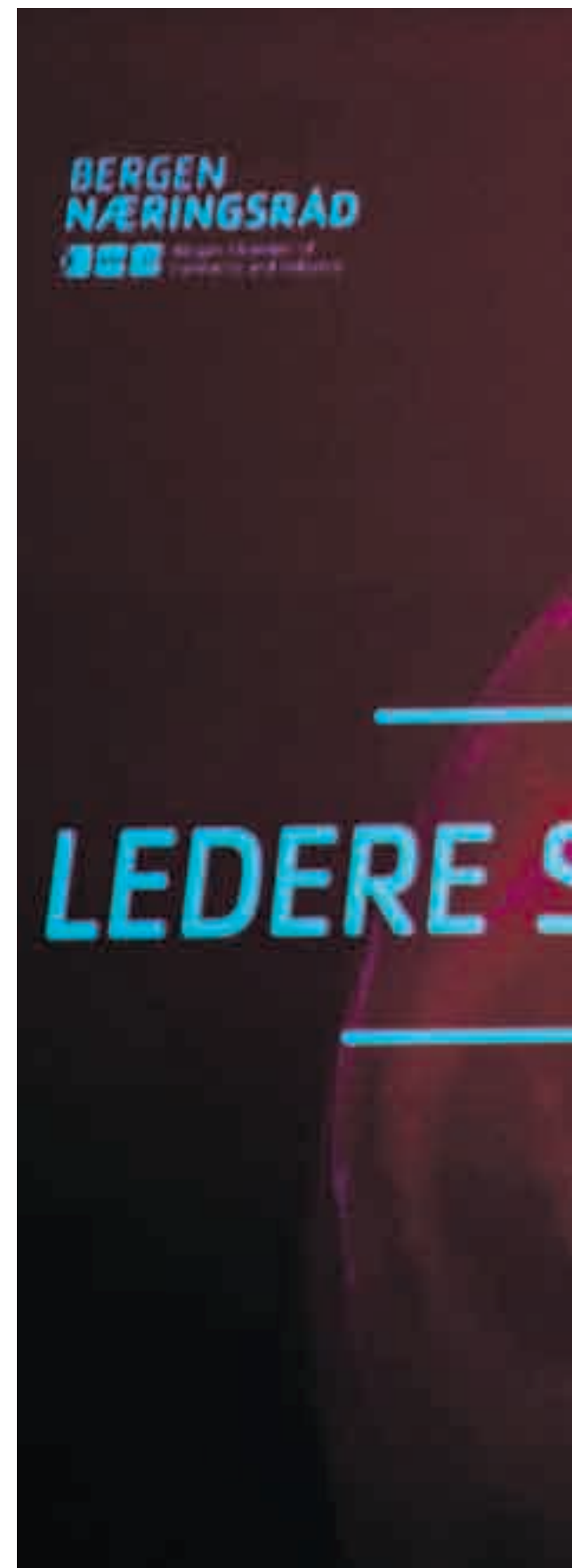
– Dette er forslag fra noen av lederne som har inspirert oss, noen av mulighetene som vi tar inn i vårt videre arbeid, sier Bjørn Haugland.

Bjørn Haugland, DNV GL-Group.

Laura Storm, Sustaina.

Den mest alvorlige rapporten hittil

Både sikkerhet og helse står i fare når havet stiger som et resultat av den globale oppvarmingen. Været blir mer ekstremt; hetebølger og store nedbørmengder er bare noen av konsekvensene. Deler av verden i kystområder kan risikere å synke, noe som ikke bare representerer en trussel for mennesker, men også for industrien som holder til her.

– På 10 år har utslippene økt i en fenomenal fart. Vi har alle et ansvar, ingen kan dra noe annet sted med mindre du har en enveis-billett til verdensrommet, sier Pachauri.

Dersom vi ikke lykkes i å redusere klimagassene, er prognosen en økt temperatur på 4,8 grader celsius på slutten av dette århundret.

– Dette vil endre mulighetene for liv på denne planeten, dette vil endre hele geografien på jorden, påpeker Pachauri.

Pachauri mener at ved blant annet bruk av fornybar energi, bedre energi effektivitet, særlig i sektorer som bygg og anlegg og transport, bruk av karbonfangst og lagring, bioenergi løsninger, kan vi gjøre verden et bedre sted.

Ifølge Pachauri gir klimaendringene ledere og næringslivet nye muligheter.

– Det kan sammenlignes med en dollarseddel som ligger på fortauet. Hvorfor er det ingen som plukker den opp?

Kunnskapen har vi. Nå må den brukes.

– Min appell til dere er å bruke denne kunnskapen, å sørge for at næringslivet og industrien griper mulighetene som ligger i denne utfordringen og begynner å utvikle seg i en retning som går forbi kortsiktige vurderinger, som ser på hvordan vi kan skape en bedre planet, en bedre fremtid for alle levende skapninger, sier Pachauri som har ledet FNs klimapanel siden 2002, og som i 2007 ble tildelt Nobel fredspris sammen med **Al Gore**.

Nok skremselspropaganda

Ifølge direktør for den internasjonale organisasjonen Sustainia, **Laura Storm**, har ikke skremselspropagandaen om klimaendringene fungert. Nå må man fokusere på å fortelle hvilke muligheter som finnes.

– Pachauri sier at dere må gå ut og skape muligheter fra klimaendringene. De fleste av dere har ikke peiling på hvordan dere faktisk skal gjøre det, sa Storm til næringslederne og politikerne som var samlet i Bergens storsal, Grieghallen, på den årlige konferansen.

Rajendra Pachauri, leder for FNs klimapanel oppfordrer innstendig næringslivet til å bidra i kampen mot klimaendringer.

Sustainia promoterer klimavennlige løsninger ved å fokusere på hva som faktisk kan oppnås med den teknologien som allerede eksisterer. Direktøren understreker alvorret med klimaendringene og sier at vi beveger oss i en «ganske grufull retning», men at fokuset må endres.

– Dersom vi skal klare å skape endringer i verden, gjør vi ikke dette ved å fokusere på dommedagsscenarioer, mener hun.

Ifølge Storm har vi alle redskapene som trengs. Vi må bare handle.

Storm, som ble utnevnt til «Worldchanger 2013» av Greenbiz for arbeidet med å utvikle Sustainia, påpeker at selskapet forsøker å bygge sin virksomhet og påvirkning rundt tre enkle prinsipper.

- Fokusere på argumenter for endring. Hva er de økonomiske fordelene?
- Finne tilgjengelige løsninger.
- Kommunisere dette på en måte som vil mobilisere endringer.

– Vi forsøker å gi positive bilder for hvordan verden kan se ut i morgen. Vi forsøker å fokusere

på hva som faktisk kan gjøres, hva som er realistisk dersom vi implementerer teknologi og løsninger som er tilgjengelig i dag.

De inspirerende historiene

Laura Storm er opptatt av å fortelle historiene om selskaper og mennesker som har lyktes med å utvikle seg i klimavennlig retning. Hun har flere eksempler på bedrifter som har klart å utvikle seg i en bærekraftig retning.

Wecyclers vant bærekraftsprisen «Sustainia awards» i 2014. Selskapet ble startet av en Nigeriansk kvinne som var lei av avfallet som fløt i gatene i hovedstaden Lagos. Wecyclers gjør det mulig for fattige bysamfunn å tjene penger på avfall. Med sykler samler selskapet inn avfall i fattige strøk i Lagos, og til gjengjeld får familiene som hjelper til poeng på SMS, som kan brukes til forbruksgoder som telefonkreditt eller husholdningsartikler.

Storm er klar på at historier som denne kan inspirere andre til selv å lykkes.

– Dersom entreprenører i Nigeria kan tjene penger på klima, så kan jo dere også! er budskapet. ○

Synspunkt

Ukeforum

Skribenter: Tom Bolstad Econa, Anne-Kari Bratten Spekter, Arvid Hallén Norges Forskningsråd, Stein Lier-Hansen Norsk Industri, Per Morten Hoff IKT Norge, Vibeke H. Madsen Virke

Skriv til Synspunkt
Send en e-post til
red@ukeavisen.no

Tidsskille for norsk forskning

Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning utfordrer arbeidsmåten i norsk forvaltning. Den kan heve norsk forskning internasjonalt, og bli den viktigste nyskapingen for forskning på lang tid.

Arvid Hallén
ahl@forskningsradet.no

Det har i mange år framstått som en utopi her til lands, men jeg har likevel vært en sterk tilhenger av flerårige forskningsbudsjetter. Vi har sett til Sverige som lenge har hatt fireårige budsjettproposisjoner. Dette har gitt en helt annen forutsigbarhet enn vi har hatt i Norge. Den norske modellen har holdt fast ved årlige budsjetter, men i siste forskningsmelding foreslo Regjeringen at det skulle utarbeides en langtidsplan for forskning.

Utfordringene

Daværende kunnskapsminister, Kristin Halvorsen, med solid bakgrunn fra Finansdepartementet, så at utfordringene i høyere utdanning og forskning rett og slett led under dette budsjettregimet. I behandlingen av forskningsmeldingen våren 2013, var Høyres representanter tvilende til hele opplegget. Det var derfor stor tilfredshet da det ble klart at den nye kunnskapsministeren, Torbjørn Røe Isaksen, meldte at dette ville de følge opp.

Nå er langtidsplanen lagt fram i form av en melding til Stortinget. Hvorfor er dette så viktig? Mitt hovedargument har vært at langsiktige prioriteringer knyttet opp til forpliktende budsjettmål, vil gi politikken en ny gjennomføringskraft. Det vil også gi en forutsigbarhet som vil gi signaler til forskningsinstitusjonene og næringslivet om at det skal satses. Dette vil også kunne stimulere rekrutteringen til forskning. Talenter med forskningsambisjoner vil få trygghet for at det skal satses, og derfor tørre å velge forskning som karriere.

Forutsetningene

Forutsetningen er selvfølgelig at planen kan varsle en forpliktende opptrapping av innsatsen på prioriterte områder. Klimaforliket i

2008 viste hva man kan oppnå med en forpliktende opptrappingsplan. Da etablerte Stortinget bred enighet om å øke satsingen på miljøvennlig energi med 600 millioner de to påfølgende år. Dette mobiliserte forskningsmiljøene og bedriftene og Forskningsrådet kunne planlegge hvordan veksten best kunne anvendes.

Langtidsplanen kan gi en mer gjennomføringsdyktig forskningspolitikk ved å sette konkrete, forpliktende måltall for opptrappingen på prioriterte hovedsatsingsområder. En flerårig plan gjør det også mulig å prioritere innsatsområdene ulikt over tid.

Hva har vi så fått? Jo, vi har fått en nyskrevet versjon av de viktigste prioriteringene i norsk forskning. Regjeringen vil prioritere:

- hav (marine og maritime næringer samt petroleum)
- klima, miljø og miljøvennlig energi
- fornyelse i offentlig sektor (helse, velferd, omsorg)

- muliggjøende teknologier (ikt, bio- og nanoteknologi)
- et innovativt, omstillingsdyktig næringsliv
- verdensledende fagmiljøer

Dette er innsatsområder som styrker *forskningssystemet*, angriper de store *samfunnsutfordringene* og styrker *bedriftenes* forsknings-satsing.

Har vi også fått forpliktende opptrappingsmål? Ja, vi har fått konkrete mål knyttet til vekst i nye rekrutteringsstillinger til universiteter og høyskoler. Vi har

«Langtidsplanen kan bli den arena hvor tradisjonen med alt for liten oppmerksomhet om *helheten* i Regjeringens prioriteringer brytes.»

fått et forpliktende måltall på veksten i finansiering av nasjonal forskningsinfrastruktur og vi har fått et forpliktende måltall på satsingen mot EUs forskningsprogram Horisont 2020. Dette er svært bra.

Ikke fullstendig

Men noe gjenstår. Langtidsplanen har ikke etablerte opptrappingsmål for de brede tematiske prioriteringene. Dette kan komme på plass, men vil kreve et enda tettere samarbeid mellom Kunnskapsdepartementet og de øvrige departementene. Den første planen lover svært bra. Vi har grunn til å forvente at vi allerede i statsbudsjettet neste år vil få opptrappingsmål for alle prioriteringene i planen. Med det på plass vil dette være en «game-changer» i norsk forskningspolitikk.

Forpliktende

Nøkkelen til suksess er at langtidsplanen for forskning og høyere utdanning blir forpliktende nok. Selv om dette utfordrer tradisjonen om minst mulig bindinger på den årlige budsjettprosessen, kan man lykkes hvis de sentrale departementene står sammen. Historien er ikke på vår side her, men langtidsplanen kan bli den arena hvor tradisjonen med alt for liten oppmerksomhet om *helheten* i Regjeringens prioriteringer brytes.

Forskningsmiljøer og næringsliv bør bidra til å skape et tidsskille i norsk forskningspolitikk ved å anerkjenne verdien av den første planen, og etterspørre en versjon to som virkelig kan mobilisere forsknings-Norge slik at vi løfter oss mot de aller beste forskningsnasjonene.

Arvid Hallén er adm.dir. i Norges forskningsråd.

→ Les og diskuter på nett:
ukeavisen.no/95756